

Eierskapskontroll Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS

PRESENTASJON FELLES KONTROLLUTVALGSMØTE
16. SEPTEMBER 2024

www.irev.no

Bestilling av prosjekt

Kontrollutvalgene i Nord-Gudbrandsdalsregionen fattet følgende likelydende vedtak i fellesmøte 16. juni 2023:

1. Kontrollutvalget bestiller en kombinert eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av Nord-Gudbrandsdal Renovasjonsselskap IKS (NGR) basert på den framlagte foranalysen. De seks foreslåtte problemstillingene legges til grunn for bestillingen.

Prosjektplan ble behandlet i kontrollutvalgenes møter i september/oktober 2023. Utvalgene tok prosjektplanen til orientering og opprettholdt bestillingen av en eierskapskontroll/forvaltningsrevisjon av NGR.

Formålet med eierskapskontrollen

Formålet for eierskapskontrollen er å undersøke hvorvidt kommunenes eierskap i NGR utøves i samsvar med den enkelte kommunes vedtak og føringer for selskapet, anerkjente eierskapsprinsipper og relevant lovverk.

Problemstillinger

Problemstillingene er presisert noe i forhold til prosjektplanen:

1. Har kommunen fulgt opp eventuelle vedtak i kommunestyret angående kommunens eierskap i NGR?
2. Utøver kommunen eierskapet i NGR i henhold til kommunens eierskapsmelding?
3. Følger kommunen anerkjente prinsipper for god eierstyring i eierskapsutøvelsen i NGR?
4. Følger kommunen lov om interkommunale selskaper (IKS-loven) i eierskapsutøvelsen i NGR?

Vurderingskriterier

I en eierskapskontroll skal revisjonen utlede vurderingskriterier med utgangspunkt i problemstillingene. Vurderingskriterier utgjør en objektiv målestokk for revisors vurderinger. Vurderingskriterier skal være basert på relevante lover og forskrifter, kommunestyrets vedtak og anerkjente prinsipper for eierstyring.

Kilder til kriterier for eierskapskontrollen

Eierskapskontrollen i NGR er utført med utgangspunkt i:

- Kommunestyrevedtak som har betydning for eierstyring generelt og NGR spesielt,
- kommunenes eierskapsmeldinger,
- etablerte prinsipper for god eierstyring (KS: «*Anbefalinger eierskap, selskapsledelse og kontroll med kommunalt/fylkeskommunalt eide selskaper og foretak*»), og
- lov om interkommunale selskaper (IKS-loven).

Metode

- Dokumentgjennomgang
 - relevante kommunestyrevedtak, herunder eierskapsmeldinger og vedtak knyttet til NGR,
 - selskapsavtale for NGR og
 - øvrige dokumenter fra NGR; referater fra representantskapsmøter, eiermøter, møter i valgkomité og styremøter
- Intervju med alle ordførerne
- Innhenting av supplerende informasjon fra daglig leder.
- Tidsperiode: 2020 – juni 2024.

Konklusjon – Problemstilling 1

Har kommunen fulgt opp relevante vedtak i kommunestyret angående kommunens eierskap i NGR?

- Ingen av kommunene har gjort slike vedtak i perioden 2020 – 2023.
- Selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

Konklusjon – Problemstilling 2

Utøver kommunen eierskapet i NGR i henhold til kommunens eierskapsmelding?

- Kommunene har etter revisjonens oppfatning i begrenset grad uttrykt forventninger og krav til NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Forventninger som er stilt i to av kommunenes eierskapsmeldinger (Sel og Skjåk) om fullt organisatorisk skille mellom skjermet og konkurranseutsatt virksomhet i NGR, er ikke oppfylt.

Problemstilling 3

Følger kommunen anerkjente prinsipper for god eierstyring i eierskapsutøvelsen i NGR?

Vi har undersøkt praksis opp mot anbefalingene til KS om eierstyring og selskapsledelse.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har kommunene uttrykt sitt formål med eierskapet i NGR?

- Vågå og Lesja har kortfattet uttrykt formålet med eierskapet. De øvrige kommunene har ikke sagt noe om formålet med eierskapet i NGR i sine eierskapsmeldinger.
- Kommunene har ikke laget felles eierskapsmelding for NGR, slik KS anbefaler.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har kommunene sett til at NGR har opprettet et skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet?

- NGR har ikke opprettet et fullt organisatorisk og regnskapsmessig skille mellom næringsavfall- og husholdningsavfallsdelen av selskapet.
- Selskapet anses imidlertid å oppfylle kravet til adskilt regnskap for selvkostdelen av selskapet stilt i selvkost- og avfallsregelverket.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har kommunestyret gjennomgått styringsdokumentene og avtalene som regulerer styringen av NGR?

- Ingen av kommunene har på eget initiativ foretatt en slik gjennomgang i perioden 2020 – 2023.
- Etter initiativ fra NGR ble selskapsavtalen ble revidert i 2024. Den ble vedtatt i alle de seks kommunestyrene i perioden mai - juni 2024.

Konklusjon – Problemstilling 3

Holdes det jevnlige eiermøter i NGR?

- I den undersøkte perioden er det avholdt årlige eiermøter i NGR, med unntak av i 2021 pga. Korona-epidemien.

Oppnevner kommunen sentrale folkevalgte som representanter i representantskapet i NGR?

- Dette er oppfylt ved at ordførerne i eierkommunene utgjør representantskapet i NGR.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har NGR vedtektsfestet valgkomité for valg til styret i selskapet?

- Det framgår av selskapsavtalen at representantskapet velger styremedlemmer og varamedlemmer etter innstilling fra valgkomitéen.
- Valgkomitéen består av alle medlemmene i representantskapet, noe som kan være utfordrende mht. å reelt fungere som en valgkomité.

Konklusjon – Problemstilling 3

Bidrar kommunen til god sammensetning og kompetanse i styret i NGR?

- Verken ordførere eller kommunedirektører fra eierkommunene sitter eller har sittet i styret i NGR, og denne delen av anbefalingen er dermed oppfylt.
- Det er vanskelig å bedømme den konkrete sammensetningen av styret. Noen forhold har imidlertid vanskeliggjort arbeidet med å sette sammen et godt styre, slik KS og instruksen til valgkomitéen foreskriver. Dette gjelder særlig ordningen som har eksistert fram til nå, der eierkommunene gjennom nominering av styremedlemmer i praksis har valgt styret.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har kravet om balansert kjønnsrepresentasjon i styret i NGR blitt ivaretatt?

- Kravet om balansert kjønnsrepresentasjon har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.

Har styret i NGR etablert rutiner for vurdering og håndtering av habilitet?

- NGR har ikke skriftlige retningslinjer om håndtering av styremedlemmers habilitet ved behandling av saker i styret. KS' anbefaling på dette området sier ikke eksplisitt at det bør etableres skriftlige retningslinjer om dette, men skriftlige retningslinjer kan gjøre det enklere å vite hvordan styremedlemmene skal håndtere slike situasjoner.

Konklusjon – Problemstilling 3

Har kommunen foretatt eller bidratt til en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i NGR?

- Med unntak av Dovre har kommunene tatt inn en prinsipiell diskusjon om godtgjøring av styreverv i sine eierskapsmeldinger.

Problemstilling 4

Følger kommunen lov om interkommunale selskaper (IKS-loven) i eierskapsutøvelsen i NGR?

Vi har undersøkt praksis opp mot fire av bestemmelsene i IKS-loven.

Konklusjon – Problemstilling 4

Har eierne utformet en selskapsavtale i tråd med IKS-loven § 4?

- Selskapsavtalen ivaretar minimumskravene i IKS-loven ved at det bl.a angir formål, hovedkontor, antall medlemmer av styre/representantskap, samt deltakernes innskuddsplikt og eierandel.

Utøver representantskapet sin myndighet i henhold til IKS-loven § 7?

- Representantskapet behandler de saker det er forpliktet til etter IKS-loven.
- Kommunene utøver sin eierstyring gjennom representantskapet.
Revisjonen har ikke funnet eksempler på at kommunene har søkt å påvirke selskapet via andre kanaler.

Konklusjon – Problemstilling 4

Følges reglene i IKS-loven når det gjelder innkalling og møter i representantskapet i IKS-loven § 8?

- Saker til møter i representantskapet er ikke blitt sendt ut minst fire uker på forhånd, slik IKS-loven foreskriver.
- For sen utsending av saker kan svekke eierstyringen ved at representantskapets medlemmer får for lite tid til politisk forankring i egne kommuner.

Er styret valgt og sammensatt i henhold til IKS-loven § 10?

- Kravene i IKS-loven og anbefalingene til KS er sammenfallende med hensyn til kjønnsrepresentasjon i styret. Kravene har blitt ivaretatt i perioden 2020 – juni 2024.

Anbefalinger

Basert på konklusjonene anbefaler revisjonen at kommunen bør

- klart uttrykke formålet med eierskapet i selskaper der kommunen er eier/medeier.
- sikre at kommunestyret jevnlig reviderer styringsdokumenter og avtaler som regulerer styringen av selskaper hvor kommunen er eier.

Kommunen bør bidra til at

- eierkommunene i samarbeid utarbeider en felles eierskapsmelding for NGR.
- det settes ned en valgkomité som kan vie oppmerksomhet til valg av gode kandidater og en riktig sammensetning av styret.
- selskapet sender ut innkalling til møter i representantskapet iht. kravene i IKS-loven § 8, dvs. med fire ukers varsel og med vedlagt saksliste.
- det vurderes å lage skriftlige rutiner for å håndtere mulige habilitetskonflikter for medlemmer av representantskap og styre.